

ХРИСТО СТЕФАНОВ АКО...

chitanka.info

Какво би почувствувал, читателю, ако си на тридесет и кусур години и ти кажат, че „си насмогнал на харчовете си“?

Героите от „Портрети на небесни тела“ изведнъж се усещат... обидени и разтревожени. Прозата на Росен Босев — небрежна, евтушенковски „космoeзична“ и по радичковски шаржово-гротескна — преобръща с острието на иронията наносите на привичното: живеят си Людмил, Данчо, Галя, Владай и Христо спокойни е своя уреден живот и доволни от малките си завоевания — красива и умна любовница или уникален делтаплан, или придобито с много настойчивост семейно щастие... Но като сянка в мрачен ден — необяснимо откъде дошла и самата тя трудно доловима — ги притиска себenedоволството. Докато изведнъж поискват да скъсат въжетата, с които всекидневие то ги е привързало към земята, да се втурнат назад през времето — към младежката мечта сами да построят дирижабъл...

Отдавна, по повод първата част на романа (публикувана като самостоятелна творба в сп. „Пламяк“) бях писал, че този романтичен спомен се извисява над сетнешното им житие-битие „като символ на духовна чистота и целеустременост“. Трябвало е обаче да си спомня, че по определение символът е нееднозначен. Така го възприемат самите герои, но от дистанцията на годините се вижда и друго: като че ли сбъркана е била посоката на целеустремеността — затова и цепелинът се откъсва, полита сам към небето, оставя ги на грешната земя... Сега — с придобитият опит и възможности — те ще го построят отново (но колко иронична е съпоставката между самотната палатка — някога — и кокетното селище, напомнящо курорт и експериментален център едновременно, в каквото се е превърнала сега строителната площадка), ще полетят. И ще се срещнат с балона на предишния дирижабъл — сблъсъкът с някогашната мечта ще ги запрати, отново и окончателно, към земята.

Оттук започва втората част на романа: един шеговито-страшен апокалипсис, в който всеки от героите ще изживее, падайки към земята, някакъв странен — нито минал, нито бъдещ, както те го възприемат — отрязък от своя живот. И в него те ще стигнат до дъното на собственото си падение — онова, което преди им се е струвало невъзможно, и дори беглото напомняне за подобна опасност ги е потискало като трудно доловима сянка в мрачен ден... Ще стигнат до

крайните (а може би обичайни?) предели на оеснафяването, на безсмислицата, на амбициозното бездарие, на отчуждението...

Не може да бъде! — би извикал всеки от тях. Но не прозираше ли тази тъжна перспектива още в предишното им спокойно и размерено битие; не се ли чувствуваше, че тихото течение на всекидневието неумолимо ги носи именно в тази посока? И не затова ли — защото смътно предусещат такава възможност — бяха така стреснати те от предположението, че „са насмогнали на харчовете си“?...

Това е тяхната духовна смърт, разбира се; но това е евентуалният им бъдещ живот — такъв, какъвто би станал, ако...

... ако продължат да живеят по старому, естествено.

И тук, на ничията земя между живота и смъртта, писателят се разделя със своите герои, отправяйки ни на сбогуване тревожен въпрос: „Но така ли ще стоим цялата вечност край огъня, без нищичко да правим?“

Всъщност „Портрети на небесни тела“ е едно разгърнато иносказание, в което точната картина на бита неусетно придобива фантастичната застрашителност на гротеската, а ироничният поглед на писателя изчопля дребните абсурди на всекидневието, за да ни подсети за големия абсурд — защо се надяваме да постигнем нещичко, ако „седим цяла вечност така, без нищичко да правим“? Въпрос, който ражда сплавта от тревога и надежда, от ирония и съчувствие, от гняв и желание за промяна — единствено възможната броня срещу горчивите истини на този роман...

Може би затова той получава различни жанрови определения: от „литературна приказка“ (Б. Ничев) до притча, фантазно-гротескна хипербола и пр. Впрочем, всички подобни названия са условни, както са условни и границите между жанровете, в това число и между разширяващата се територия на научната фантастика и „останалата“ проза. Нещо повече — именно в тези гранични зони, на „ничията земя“, която остава между абстрактните жанрови граници, ако ги „наложим“, върху живия литературен процес, растат най-ярките и необичайни цветя на „сайънс фикшън“. Дотолкова необичайни, че първата част от определението губи смисъла си, превръща се в псевдо-или квазинаучна; но затова пък втората част придобива все по-уверено и пълноценно онова значение, което има в англосаксонските страни

като синоним на белетристика. Тогава подобни творби нагледно показват как дори най-невъздържаният полет на въображението тръгва от земята, от земните — сега и тук насъщни! — проблеми; и как, независимо от буйствата на фантазията, се връща в крайна сметка при нас, при онова, което — тук и сега — ни вълнува или тревожи, плаши или обнадеждава, гневи или поражда желание за промяна...

И както всяка подобна — сложна и нееднозначна, фантастично-иносказателна — творба, „Портрети на небесни тела“ може да бъде „разчетен“ по различни начини: като остроумна сатира; като изповед-равносметка на едно поколение, усетило вече тежестта на общественосторическата отговорност; като нравствено-философски размисъл за трудния път към самия себе си... Но всички тези — и още колко възможни — тълкувания се събират в една точка: в подсещането за онова съдбоносно ако, което предопределя смисъла или безсмислието на съществуването ни, макар често да не го забелязваме...

И така, читателю — как би се почувствувал, независимо на колко години си, ако неочаквано те обвинят, че си насмогнал на харчовете си?

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.